02/08/1995 15:00 935 AMP PAGE

...kitų nuodėmes, arba jis asmeniškai ir aktyviai dalyvavo svarstant "Selmos" bylą bei siekė, kad tyrimas žlugtų.

Primename, jog tuometinio generalinio prokuroro A.Paulausko iniciatyva buvo iškelta baudžiamoji byla "Selmos" asociacijos prezidentui A.Laurinavičiui po spaudoje pasirodžiusių straipsnių apie tai, kad Lietuvos Vyriausybė iš Rusijos per "Selmos" asociaciją pirko daug ginkluotės ir turėjo didelių nuostolių - dalis pinigų paprasčiausiai dingo. Tuomet "Selmos" prezidentas buvo sulaikytas ir tardomas Lukiškių tardymo izoliatoriuje. A.Paulauskui išvykus į užsienį, jo tuometinis pavaduotojas P.Babraitis nusprendė A.Laurinavičiui pakeisti kardomąją priemonę ir iš sulaikymo vietos po žaibiškai sutvarkytų formalumų jį paleido.

P.Babraitis, būdamas kuklus ir tylus, vėliau savo poelgio nekomentavo, o laisvėje atsidūręs "Selmos" vadovas reikalus taip "patvarkė", kad tuomet jo drumstan vandenin įkištų siūlų galų nebesuras nei narai, nei povandeniniai laivai.

Buvo tik žinoma, kad P.Babraitis toli gražu ne pats sugalvojo būti teisingesnis už poną Dievą, o gavo nurodymą iš pačių aukščiausių valstybės pareigūnų. Šie kinkom drebino dėl Rusijos gynybos ministro griaudėjimų, kad po A.Laurinavičiaus suėmimo mažų mažiausiai "pablogės tarpvalstybiniai santykiai". Kita vertus, "Respublikai" yra gerai žinoma, kokie dideli pinigai "plaukiojo" A.Laurinavičiaus gynėjų rankose jam išvaduoti: bent jau...

...niai atrodžiusi "vicegeneralinių" trijulė (o dar pridėjus ir jų bosą), rodos, anaiptol nebus vieninga ir vienmintė.

Šios dienos numerio trečiajame puslapyje spausdiname straipsnį, kuris aiškiai rodo, jog dar nepradėjusi dirbti, Generalinės prokuratūros vadovybė ėmė nagrinėti praeities santykius. Konkrečiai - dabartinis generalinis prokuroras V.Nikitinas, būdamas Aukščiausiojo Teismo teisėjas, praėjusiais metais paskelbė išteisinamąjį nuosprendį dviem asmenims, kurie buvo kaltinami didelio masto grobstymu. Po nuosprendžio tuometinis generalinis prokuroras A.Paulauskas (tik užvakar pradėjęs dirbti V.Nikitino pavaduotoju) jį protestavo. Dabar gi V.Nikitinas, tapęs A.Paulausko formaliuoju viršininku, verčia šį protestą atsiimti.

A.Paulauskas teigia šito nedarysiąs. Na ir kas? Jeigu protesto neatsiims A.Paulauskas, pravers uolusis P.Babraitis - tik įsakyk. Visiems pravers - ne tik naujajam prokurorui, bet ir prezidentui, ir ministrui pirmininkui. Uolieji vykdytojai svarbūs taps tada, kai reikės pagelbėti įklimpusiam bičiuliui iš valdžios klano. Tie uolieji jau įrodė, kad vykdyti įsakymus moka nepriekaištingai.

Taigi prezidentas paskubėjo - jam pačiam savi žmonės prokuratūroje, oi, kaip pravers. Ne tik pusmetį. Kur kas ilgiau. Todėl keista, kodėl jis žemina savo pagalbininkus? Juk paaiškindamas sprendimą, jis P.Babraičio biografijoje galėjo surasti ką nors skaidraus ir šlovinga. O dabar - "tegu tik iki pensijos"...

...ti, ar reabilituotieji Lietuvos žmonės Antrojo pasaulinio karo metais neprisidėjo prie žydų tautybės asmenų žudynių.

Prašome pranešti, ar neprieštaraujate, kad Jūsų arba Jūsų artimo žmogaus pavardė būtų perduota Izraelio pareigūnams, kurie tikrintų šio reabilitavimo pagrįstumą.

Pranešti prašome kuo skubiau raštu (Vilnius, A.Smetonos 4, Generalinė prokuratūra) arba paskambinti telefonu - 61-63-24

Skyriaus vyriausiasis prokuroras V.Vaicekauskas

"Respublika" Generalinės prokuratūros specialiųjų tyrimų skyriaus vyriausiąjį prokurorą V.Vaicekauską paprašė tai pakomentuoti.

- Aš tik iš spaudos sužinojau, kad Izraelio ekspertai peržiūrės bylas, - pasakė V.Vaicekauskas.

Iki šiol Izraelio valdžia tik reikalavo visų maždaug 25 tūkst. reabilituotųjų sąrašo, norėdama patikrinti, ar jie Antrojo pasaulinio karo metais nedalyvavo vykdant žydų genocidą.

- Lietuva nėra pasirašiusi su Izraeliu teisinio bendradarbiavimo sutarties. Kokiu juridiniu pagrindu užsienio valstybės atstovai galėtų dirbti Lietuvoje?

- Viskas priklausys nuo to, kokie bus duoti nurodymai.

- Kieno?

- Valdžios. Visos šios bylos priskiriamos prie ypatingos svarbos archyvinių dokumentų. Užsienio valstybių piliečiai su jais pagal Vyriausybės patvirtintą reglamentą gali susipažinti tik pateikę atitinkamos Lietuvos institucijos tarpininkavimo raštą. Šiuo atveju reikėtų Aukščiausiojo Teismo pir-...

...te? Ar vėl viskas priklausys nuo nurodymų, kuriuos gausite iš valdžios?

- Matyt, bus valdžios nurodymas... Nors aš esu prieš tų sąrašų perdavimą. Mes čia jau seniai "spardomės". Jie neprašo sąrašų tų daugiau nei 100 asmenų, kuriuos reabilituoti atsisakėme, kurie iš tikrųjų dalyvavo žudant žydus. Ne, jie prašo visų reabilituotųjų. O kam jų reikia? Vadinasi, visus jie įtaria.

- Gal jų abejones sustiprino tai, kad jau penkios reabilitacijos buvo atšauktos?

- ...

- 1994 metų spalį, vizito į Izraelį išvakarėse, premjeras A.Šleževičius paskelbė pareiškimą, kuriuo Lietuvos Vyriausybė atsiprašė žydų tautos už lietuvių dalyvavimą masinėse žydų žudynėse 1941-1944 metais ir prisiėmė atsakomybę už žudynių dalyvių persekiojimą. Kokią įtaką ši atgaila turėjo jūsų skyriaus darbui?

- Atsiprašyti buvo galima. Bet kai premjeras pareiškė reikalausiąs iš JAV valdžios P.Lileikio perdavimo į Lietuvą, nežinodamas, kad to galima reikalauti tik esant tam tikroms sąlygoms. Tuo konkrečiu atveju nė vienos būtinos sąlygos nebuvo. Tai kaip galima žadėti nepasitarus su teisininkais. Aukštyn galva neapsivertėme. Tik teikėme informaciją prezidento patarėjui R.Andrikiui, kad prezidentas žinotų. Daugiau nieko. Įstatymas yra vienas - "Dėl atsakomybės už Lietuvos gyventojų genocidą". Lietuvos gyventojų - ar jis būtų žydas, ar totorius, ar kitokios tautybės. Įstatymas vienas visiems. Ir viskas. Mes esame ištyrę keturias medžiagas, susijusias su žydų genocidu. Buvo...

...kai sureguliuoti. Gerai, jie sakys, kad vienas ar kitas žmogus yra neteisėtai reabilituotas. Galų gale ir mes sutiksime, kad padaryta klaida. O kaip visa tai įforminti juridiškai? Kokiu įstatymu vadovaujantis? Nėra tokio įstatymo!

O kaip žmogus - žiūriu į visa tai kaip ir tie žmogeliai, ateinantys į mano kabinetą. Ką, man dar neužteko, kad mane sovietai terorizavo, išvežė, surašė, kas buvo ir ko ne, dar atvažiuos iš kažkur ir dar ieškos kažko mano praeity.

- Ar galima visą šį procesą suprasti kaip valstybės principų aukojimą gerų santykių su kai kuriomis valstybėmis vardan?

- Matyt. Juo labiau kad šie aukojimai remiami kažkokia žadama finansine parama. Čia tuo vadovaujamasi, bent kiek aš suprantu. Ta tauta pasaulyje turi daug pinigų, valdo didelius kapitalus. Galbūt užvers Lietuvą, jeigu iki Jeruzalės nueisime ant kelių... Bet abejoju, ar reikia tai daryti. Visi šie puolimai grindžiami turto dalykais, siekimu gauti teisę susigrąžinti nekilnojamąjį turtą.

- JAV teisingumo departamentas yra pateikęs keletą ieškinių teismams, kad būtų atimta šios šalies pilietybė iš lietuvių, kaltinamų bendradarbiavimu su naciais. Pa[illegible] apkaltintas 1992-aisiais iš JAV buvo deportuotas 78 metų A.Mineikis, tačiau Lietuvoje nerasta pakankamai įrodymų, kad būtų iškelta baudžiamoji byla. Kokią perspektyvą turi panašių bylų tyrimas dabar, praėjus pusei amžiaus po karo?

- Menką perspektyvą. Ir juridiškai, ir remiantis mūsų praktika, ...

AMP PAGE 01

RESPUBLIKA

Redakcijos skiltis

1995 I 27

Drumstas prokuratūros vanduo

Užvakar Lietuvos valstybės vadovui prisiekė trys reformuotos prokuratūros generalinio prokuroro pavaduotojai. Iškilmingai, gražiai, prie valstybės vėliavos. Šiuo iškilmingu spektakliuku scenoje turėjo pagaliau baigtis visos diskusijos, trukusios jau keletą mėnesių, būti surinktos nuolaužos iečių, kurių per tą laiką sulaužyta apsčiai, išvesti didvyriškai kritusių kandidatų žirgai.

Tačiau kaip ir įprasta jau kurį laiką, Lietuvos Respublikos prezidento darbai nebuvo be šaukšto deguto. Po priesaika pasirašė Aristidas Pėstininkas ir Artūras Paulauskas. Prisiekė ir trečiasis generalinio prokuroro pavaduotojas Petras Babraitis. Pirmųjų dviejų "vice" personos nekėlė iš esmės jokių abejonių, o trečiasis - tas tylus, kuklus, "nematomas" žmogeliukas - juk tik prieš gerą [...] "prisidirbęs" dėl [...]

[...] paaiškin[...] viena iš dviejų - arba [...] prezidentas yra ypač atlaidus ir tiesiog "auksinis" žmogus, pamirštantis ne tik savo, bet ir [...]

[...] už užsakytus straipsnius buvo mokama dvigubais reklamos ploto įkainiais ir dar brangiau... O kokios aritmetinės išraiškos "slankiojo" valdiškais koridoriais - galime tik įsivaizduoti. Tačiau tai - tikimybių teorijos specialistų darbas.

Šiandien aišku, jog praėjusiais metais aukščiausieji valstybės pareigūnai, P.Babraičio padedami, sužlugdė realią galimybę ištirti milžinišką finansinę aferą, kurią "Respublika" pavadino "Kas apginklavo krašto apsaugą?", ir susekti skandalingus atsakingų pareigūnų slaptus finansinius ryšius su aukštais Rusijos kariškiais, šiandien šluojančiais nuo žemės paviršiaus Čečėnijos sostinę Grozną. Ne tik ištirti, bet ir užkirsti kelią tolesnėms aferoms.

P.Babraičiui už jo Judo darbą (taip jį vertino "Selmos" bylą tyrę prokuratūros darbuotojai) atlyginta. Anot prezidento - "tenabūna iki pensijos pusmetį". O [...]sijos, ne pusmetį - [...] kartu ir uolus vykdytojas naujosios Generalinės prokuratūros laikais dar bus reikalingas. Mat nuotraukose bei televizijos ekranuose šau-...

Nuomonės — R — 1995 m. sausio 27 d., penktadienis

Istorija - ant svarstyklių

Bus peržiūrimos reabilitacijos bylos

Artėjant vasario pabaigoje numatytam prezidento A.Brazausko vizitui į Izraelį, juntamas karštligiškas sujudimas Lietuvos valdžios koridoriuose. Itin idėmiai peržiūrimi žydų prašymai grąžinti nekilnojamąjį turtą, įtartinai greitai, radus įstatymų spragų, buvo išspręsti kai kurių žydų organizacijų archyvų perdavimo reikalai. Jau kitą savaitę numatyta seniai planuota grupės Izraelio ekspertų kelionė į Lietuvą. Bendra Lietuvos ir Izraelio ekspertų grupė, kaip pranešta, iš naujo peržiūrės bylas jau reabilituotų asmenų, kurie įtariami prisidėję prie žydų tautos genocido Antrojo pasaulinio karo metais. Taip reaguojama į nepasitikėjimą reabilitavimo teisingumu, jau keleris metus reiškiamą S.Vyzentalio centro, tiriančio žydų tautos naikinimo aplinkybes, aktyvistų, kuriuos vėliau parėmė ir oficialios Izraelio institucijos.

Ričardas JARMALAVIČIUS

Tuo tarpu sausio pabaigoje pokario metais represuotieji ir po 1990-ųjų reabilituotieji Lietuvos gyventojai gauna tokio turinio Generalinės prokuratūros raštus.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 1990 m. gegužės 2 d. įstatymu "Dėl asmenų, represuotų [...] okupaciniams [...] įstatymo" Jūs [...] ūros buvote [...]

Šiuo metu Izraelio valdžia reikalauja Generalinės prokuratūros visų reabilituotųjų (jų yra apie 25 tūkst.) sąrašo, norėdama patikrin-...

...mininko arba generalinio prokuroro leidimo.

- O dėl konkretaus žmogaus, kurio bylą ruošiamasi peržiūrėti, ar jo giminių leidimo nebus prašoma?

- Ne. O raštą, kuriame klausiu žmonių sutikimo, kad jų pavardės būtų pateiktos Izraelio pareigūnams, surašiau kaip eksperimentą. Kad turėčiau kuo atsimušti... Man žmonės jau skambino, nė vienas nesutinka. Sako, dar to betrūk[...] atvažiavęs pradėtų [...] mano bylą. Aš, sako, esu reabilituotas, yra Lietuvos įstatymai. Viskas!

- Jeigu nė vienas žmogus nesutiks - tų sąrašų Izraeliui [...]

...iškeltos dvi bylos, dvi kelti atsisakyta. Viena - nutraukta, kita - sustabdyta, kadangi nenustatyti kaltininkai.

Nėra įstatymo, kuris nustatytų atsakomybę tik už žydų tautos genocidą. Genocidas juk visų atžvilgiu buvo vykdomas. Na, aišku, žydų nukentėjo daug, per karą jų išžudyta per 200 tūkstančių. Čia šiek tiek kitoks dalykas. Bet juridiškai - įstatymas galioja visiems.

- Kaip pranešama, kitą savaitę iš Izraelio atvykstančioje ekspertų grupėje bus jau į pensiją išėjęs teisėjas A.Segalsonas, advokatas J.Meismedas, atstovaujantis Jad Vašem (Jeruzalės muziejus ir mokslo centras žydų tragedijai tyrinėti) bei E.Zurofas iš S.Vyzentalio centro, tiriančio žydų genocido aplinkybes. Tai nėra oficialūs pareigūnai?

- Taip, jie, matyt, tik informaciją rinks.

- Reabilituotųjų yra apie 25 tūkst. Norima visas šias bylas peržiūrėti?

- Ne, jie sakosi turį konkretų 30-40 įtariamųjų sąrašą.

[...]

- Kaip žmogus ar kaip prokuroras?

- Kaip prokuroras matau, kad visi šie dalykai nėra įstatymiš...

935 02